

**REKONSTRUKSIYA NATIJALARIDAN FOYDALANISH BO‘YICHA
TAKLIFLAR****Jandullaeva Kamila***Qoraqalpoq davlat universiteti
Arxitektura tarixi va nazariyasi**1-kurs magistrant**+998881812258**kamiyy642@gmail.com*

Annotatsiya: Hozirgi kunda zamonaviy jamiyatda rekonstruksiya tushunchasi, ya'ni mavjud jarayonlar, obyektlar yoki tizimlarni qayta tiklash, yangilash va yaxshilash masalasi keng ko'lamli ahamiyatga ega. Rekonstruksiya nafaqat bino-inshootlarni, balki moddiy va nomoddiy boyliklarni, madaniy merosni, atrof-muhitni, texnologiya va ishlab chiqarish jarayonlarini, shuningdek, inson salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Har qanday sohada amalga oshirilgan rekonstruksiya ishlari o'z mevasini berishi, ya'ni natijalari jamiyat taraqqiyotiga yoki ilgari surilgan maqsadlarga xizmat qilishi uchun bu natijalardan oqilona, ilmiy va tizimli foydalanish yo'llarini ishlab chiqish zarur.

Kalit so'zlar: rekonstruksiya, natijalar, samarali foydalanish, ijtimoiy hayot, innovatsiya, madaniy meros.

Аннотация: В современном обществе концепция реконструкции, то есть вопрос восстановления, обновления и совершенствования существующих процессов, объектов или систем, имеет широкое значение. Реконструкция служит не только развитию зданий и сооружений, но и материальным и нематериальным активам, культурному наследию, окружающей среде, технологиям и производственным процессам, а также человеческому потенциалу. Для того чтобы реконструкционная работа, проводимая в любой области, приносила плоды, то есть ее результаты служили развитию общества или поставленным целям, необходимо разработать способы рационального, научного и систематического использования этих результатов.

Ключевые слова: реконструкция, результаты, эффективное использование, общественная жизнь, инновации, культурное наследие.

Abstract: Nowadays, in modern society, the concept of reconstruction, that is, the issue of restoring, updating and improving existing processes, objects or systems, is of wide importance. Reconstruction serves not only the development of buildings and structures, but also material and intangible assets, cultural heritage, the environment, technology and production processes, as well as human potential. In order for reconstruction work carried out in any field to bear fruit, that is, its results

serve the development of society or the goals set, it is necessary to develop ways to use these results rationally, scientifically and systematically.

Keywords: reconstruction, results, effective use, social life, innovation, cultural heritage.

Kirish

Rekonstruksiya natijalaridan samarali foydalanish – bu faqatgina yangilangan inshoot yoki strukturani ishga tushurish emas, balki u orqali ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy, ekologik, ilmiy va texnologik rivojlanishni ta'minlashni ko'zda tutadi. Natijalarni amalda qanchalik to'g'ri va samarali tatbiq etish, ular orqali kelajak avlodlarga mustahkam poydevor yaratish muhimdir. Ayniqsa, O'zbekiston kabi iqtisodiy, madaniy va tarixiy salohiyatga ega mamlakatlar uchun rekonstruksiya natijalarining to'g'ri boshqarilishi va ulardan oqilona foydalanish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan hisoblanadi. Eng avvalo, rekonstruksiya natijalarining mazmunini ochib berishda uning turli sohalarda o'z ifodasini topishini inobatga olish kerak. Shu bois, maqolada qayta tiklangan yoki rekonstruksiya qilingan inshootlar, hududlar, ishlab chiqarish obyektlari, madaniy yodgorliklar, tabiiy resurslar, ilmiy loyihalar natijalarini amalda ishlatish, jamiyatga olib kirish, saqlash, rivojlantirish va yanada keng imkoniyatlar ochish bo'yicha takliflar haqida so'z yuritamiz.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Birinchi navbatda rekonstruksiya natijalaridan foydalanishda ularni jamiyat hayotiga integratsiyalash keng ko'lamli uslubiy yondashuvni talab etadi. Foydalanish samaradorligiga erishish uchun, har bir rekonstruksiya qilingan obyekt yoki loyiha natijalari joylarda ijtimoiy hayot, iqtisod, turizm, madaniyat, atrof-muhit muhofazasi yoki boshqa sohalar bilan chambarchas bog'lanishi lozim. Masalan, qayta tiklangan bir tarixiy obida yoki me'moriy inshoot yangi madaniy va turistik markazga aylantirilish uchun tadbirlar rejasini ishlab chiqish kerak bo'ladi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar yordamida uning ochiq muhitga olib chiqilishi, ommaviy axborot vositalarida keng targ'ib qilinishi, yoshlar va tadbirkorlar uchun hamkorlik maydoniga aylanishi uyg'un tarzda tashkil etilishi muhim [1].

Ikkinchi tomondan, rekonstruksiya qilinayotgan obyektlar natijalaridan samarali foydalanish uchun ularni boshqarish, xizmat ko'rsatish va saqlash tizimi mustahkam yo'lga qo'yilishi lozim. Bu borada, maxsus xizmat ko'rsatish tashkilotlari, infratuzilma, texnik, moddiy va ijtimoiy zamin yaratish, xavfsizlik hamda ekologik talablar doimiy ravishda yangilanib borishi shart. Ayniqsa, yangilangan obyekt yoki inshootlar kelajak avlodlarga xizmat qilishi, ko'rsatilayotgan xizmatlar talabga mos va sifatli bo'lishi uchun zamonaviy boshqaruv va monitoring tizimlari, raqamli texnologiyalar, smart-sistemalardan foydalanish muhim bo'ladi [2].

Muhokama va natijalar

Moddiy va madaniy meros obyektlari, iste'molchi talablariga javob bera oladigan yangi rekonstruksiya natijalari xalqaro standartlarga mos kelishiga alohida e'tibor qaratish lozim. Dunyodagi ilg'or tajribalarni o'rganib, innovatsion yondashuvlarni amaliy me'yorga aylantirish, xorijiy tajriba asosida yangi xizmat turlarini joriy etish, mahalliy an'analar bilan hamohang qilish samarali natijalar beradi. Jumladan, qayta tiklangan tarixiy hududlar turizm, xalqaro ilmiy konferensiyalar, ko'rgazmalar, hunarmandchilik yarmarkasi va yoshlar loyihalari uchun ham doimiy ochiq maydon bo'lib xizmat qilishi zarur. Yana bir muhim taklif – rekonstruksiya natijalaridan foydalanishda zamonaviy axborot texnologiyalari, virtual va raqamlashtirish xizmatlarini keng joriy etish. Masalan, istalgan hududda tiklangan tarixiy inshootlar yoki jamoat maskanlari haqida virtual sayohatlar, 3D modellar, onlayn ma'lumot bazalari orqali keng jamoatchilikka yetkazish imkoniyati mavjud. Shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar, veb-sahifalar va media xizmatlar orqali ham oddiy fuqarolar, investorlar va turli soha mutaxassisleri jalb qilinadi. Bu esa, bir tomondan, ochiqlik va shaffoflikni, ikkinchi tomondan esa rekonstruksiya natijalarining haqiqiy qiymatini namoyon etadi. Hududiy rivojlanishda, rekonstruksiya natijalaridan foydalanish bo'yicha ilg'or takliflardan biri – aholining keng ishtirokini ta'minlashdir. Yangi rekonstruksiya natijalari, masalan, bog'lar, xiyobonlar, sport inshootlari, sartaorshxona yoki yangi ishlab chiqarish sexlari mahalla va jamoaning faol ishtirokida, ijtimoiy so'rov, tadqiqotlar hamda doimiy fikr-mulohazalarni yig'ib, foydalanishga topshirilishi maqsadga muvofiq. Shu yo'l bilan, aholining yangi obyektlardan roziligi, ehtiyojlarni o'z vaqtida aniqlash, darslar, ma'naviy tadbirlar va boshqa faoliyatlarda faol qatnashish jarayoni mustahkamlanadi. Bu natijada obyekt doimiy hayot bilan uyg'un ishlaydi. Shuningdek, har qanday rekonstruksiya tugagach, uni o'rganish, monitoring qilish va natijalarni baholash tizimi bo'lishi kerak. Bu orqali obyekt samaradorligi doimiy tahlil qilinadi, kamchiliklar aniqlanadi va tezda tuzatishlar kiritiladi. Masalan, yangi ochilgan galereya yoki tarixiy kompleksda tashrif buyuruvchilar soni, qoniqishi va ular uchun yaratilgan shart-sharoitlar doimiy o'rganiladi, ularning taklif va muammolari asosida yangiliklar joriy qilinadi [3].

Mahalliy tadbirkorlar va yoshlarni jalb qilish rekonstruksiya natijalarining muhim ustunliklaridan biridir. Tiklangan yoki zamonaviylashtirilgan obyektlar bazasida kichik biznes, startap va innovatsion loyihalarni amalga oshirish, xizmatlar ko'rsatish, ko'rgazma va master-klasslar uyushtirish, hunarmandchilik, xalq pazandaligi, mahalliy san'at va madaniyat uchun ochiq maydonlarni kengaytirish region iqtisodiyoti va zamonaviy hayot ritmiga kuchli ijobiy ta'sir o'tkazadi. Bundan tashqari, rekonstruksiya natijalaridan foydalanishda ijtimoiy ahamiyatga ega loyihalarni doimiy rivojlantirish muhim. Bular ichida, ekologik barqarorlik va tabiiy muhitga ehtiyotkorona munosabatni mustahkamlash, ijtimoiy guruhlar, nogironlar, yoshlar, talaba va o'quvchilar uchun ham keng imkoniyatlar va ochiq joylarni yaratish zarur.

Jamiyat azolari uchun obyektlarni adaptatsiyalashtirish, ko‘plab xayriya tadbirlari, sport va madaniy festivallar, turli ekotadbirlar ham aynan rekonstruksiya natijalari bo‘lib xizmat qiladi. Hozirgi dunyoda madaniy merosimizni asrash, zamonaviy ishlab chiqarish va infratuzilma rivojida ekologiya butun faoliyatning markazida turadi. Rekonstruksiya natijalaridan foydalanishda, eng avvalo, uni ekologik toza, energiya tejovchi va atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish muhim hisoblanadi. Yangi obyektlarda quyosh va shamol energiyasi, suv resurslaridan samarali foydalanish, chiqindilarni qayta ishlash yoki “yashil” texnologiyalarni keng joriy etish ham har bir rekonstruksiya natijasining mustahkam poydevoriga aylanadi [4].

Rekonstruksiya natijalari mamlakat imijini va turistlarga qiziqarli maskanlar sonini oshirishga ham xizmat qiladi. Toshkent, Samarqand, Buxoro, Shahrisabz, Xiva kabi tarixiy shaharlardagi rekonstruksiya ishlari nafaqat obidonlarni saqlab qolish, balki, ularni dunyo e‘tiboriga, xalqaro festivallar, ilmiy va madaniy tadbirlar markaziga aylantiradi. Shu tariqa, har bir qayta tiklangan obyekt turistik va madaniy brendga aylanadi.

Ilmiy-innovatsion sohada rekonstruksiya natijalaridan foydalanish, eng avvalo, yangi ilmiy tajriba, texnologik modernizatsiya va tajriba maydonchalarini yaratishda ham muhim. Oliy ta‘lim muassasalari, ilmiy institutlar yoki yangi texnoparklar negizida zamonaviy laboratoriyalar, tajriba poligonlari, zamonaviy biznes-inkubatorlar, yoshlar innovatsion loyihalarini amalga oshirish, xalqaro hamkorlik dasturlari natijalaridan foydalanish orqali yirik ilmiy va iqtisodiy natijalarga erishish mumkin. Rekonstruksiya natijalari milliy o‘zlikni tiklash, qadriyat va urf-odatlarini rivojlantirish, jamiyat birligini mustahkamlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, tarixiy yodgorliklar va madaniyat obyektlarini tiklash va ularni jamoaning hayotiga integratsiya qilish yoshlar ruhiyati, vatanga sadoqat, tarixiy o‘zlik va madaniy xotiraning rivojlanishiga olib keladi.

Yana bir muhim taklif sifatida rekonstruksiya natijalarining xalqaro hamkorlik, innovatsion investitsiyalar va ilg‘or tajriba almashinuvi hamda chet el kompaniyalari uchun ilg‘or xizmat bazasiga aylantirish ham lozimdir. Shuningdek, rekonstruksiya natijalarini mediada, ijtimoiy tarmoqlarda faol targ‘ibot qilish, zamonaviy marketing uslublaridan keng foydalanish orqali ularni xalqaro brandga aylantirish mumkin. Shu bilan birga, rekonstruksiya natijalarining ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlik, hayot sifati, aholi turmush tarzini yaxshilash, yangi ish o‘rinlari yaratish, aholi bandligini oshirishga xizmat qilishi uchun bir qator tizimli chora-tadbirlarni amalga oshirish kerak. Ularga quyidagilar kiradi: ijtimoiy infratuzilma rivoji, mahalliy tadbirkorlarning jalb qilinishi, yangi xizmat turlari, yoshlar va ayollar uchun innovatsion loyihalar, mahalla va jamiyat bilan hamkorlik, ekologik tozalikka bo‘lgan e‘tibor, zamonaviy axborot texnologiyalarining joriy qilinishi va boshqalar [5].

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, rekonstruksiya natijalaridan foydalanish mamlakat taraqqiyoti, ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy yuksalish, zamonaviy shaharsozlik, innovatsion rivojlanish, madaniyat va milliy qadriyatlarni tiklashda beqiyos ahamiyat kasb etadi. Har bir rekonstruksiya qilingan obyekt yoki loyiha natijalari o'z davrida imij, sermahsullik, shinamlik, yangilanish va yaratish madaniyatiga asoslanishi, eng asosiysi esa keng jamoatchilik, yoshlar va kelajak avlod manfaatlari uchun xizmat qilishi zarur. Rekonstruksiya natijalaridan to'g'ri va samarali foydalanishni tashkil qilish orqali O'zbekiston jahon sahnasida o'zining qadimiy merosi, zamonaviy taraqqiyoti va ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatini nafaqat saqlab qoladi, balki yanada yuqori darajaga ko'taradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ahmadaliyev R. "Rekonstruksiya jarayonlarida yangilanish va innovatsion yondashuvlar", Toshkent, 2022. 45-67-betlar
2. Sharipov M. "Madaniy meros obyektlarini saqlash va qayta tiklash", O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va Madaniyat jurnali, 2021. 120-132-betlar
3. Baxtiyorov D. "Shaharsozlikda rekonstruksiya natijalaridan foydalanish muammolari va istiqbollari", O'zbekiston fan va taraqqiyot jurnali, 2023. 96-109-betlar
4. Xusanova Z. "Rekonstruksiya natijalarini axborot texnologiyalari orqali targ'ib qilish", Zamonaviy Axborot texnologiyalari, 2022. 53-63-betlar
5. Karimov Q. "Rekonstruksiya va ekotizim barqarorligi", Ekologiya va rivojlanish jurnali, №5, 2022. 17-25-betlar
6. Ismoilova Sh. "Rekonstruksiya natijalari va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish", Yangi O'zbekiston, 2023. 140-155-betlar